

Tetty Havinga – dr. ir. T. Havinga is Bestuurslid Stichting Wereldvrouwenhuis Mariam van Nijmegen en UHD rechtssociologie aan de Radboud Universiteit Nijmegen.

Vrijwilligers vullen de gaten

In haar column in het vorige nummer schreef Karin Nogossek dat er grote verschillen bestaan tussen gemeenten wat betreft de opvang van uitgeprocedeerde asielzoekers. De rijksoverheid heeft de afgelopen jaren keer op keer geprobeerd gemeenten te ‘verbieden’ of te ontmoedigen om opvang te bieden. Een aantal gemeenten haalt desondanks alles uit de kast om vreemdelingen zonder verblijfsvergunning zo goed mogelijk op te vangen. Andere gemeenten bieden zelf geen opvang maar faciliteren opvang door particulieren, of laten opvang over aan het rijk en andere gemeenten. Het is nog onduidelijk hoe de Landelijke Vreemdelingen Voorzieningen in de praktijk zullen functioneren. Het vereiste dat de vreemdeling medewerking moet verlenen aan terugkeer om voor opvang in aanmerking te komen, zal echter betekenen dat vreemdelingen die dit niet durven of willen, weer op straat staan.

Uitgeprocedeerde asielzoekers die hulp nodig hebben maar niet voor rijksopvang in aanmerking komen, zijn veelal aangewezen op vrijwilligersorganisaties. In veel gemeenten, zeker de minder grote, is de noodopvang helemaal in handen van vrijwilligers. Mijn eigen gemeente, Nijmegen, staat gelukkig positief tegenover opvang van mensen zonder verblijfsvergunning en heeft daarvoor ook een bescheiden bedrag op de begroting staan. De gemeente organiseert zelf geen opvang. Dit wordt overgelaten aan particuliere initiatieven. Dat heeft nadelen. De continuïteit van de opvang kan bijvoorbeeld in gevaar komen wanneer veel vrijwilligers tegelijk vertrekken en vrijwilligers zijn niet professioneel opgeleid voor deze taak.

Als bestuurslid van het Wereldvrouwenhuis zie ik zeker ook voordelen. Het Wereldvrouwenhuis is kleinschalig. In Nijmegen kan het, maar onze werkwijze zou onmogelijk zijn binnen de randvoorwaarden van het rijk. Wij bieden dakloze vrouwen zonder verblijfsvergunning naast tijdelijke opvang, vooral

een activiteitenprogramma. Onze aanpak is gericht op het activeren van de door ons opgevangen vrouwen en het bevorderen van hun zelfredzaamheid door een dagelijks verplicht programma (taalles, fietsles, gezondheidsvoorziening, psycho-educatie). Ook regelen we medische zorg. Hervonden zelfvertrouwen en even geen zorgen over morgen, bieden ruimte om na te denken over de toekomst.

In de visie van het rijk op noodopvang is hiervoor geen plaats. Dwang om mee te werken aan terugkeer heeft veelal geen positieve invloed. Een vrijwilligersorganisatie creëert bovendien maatschappelijk draagvlak voor de opvang. Reacties van supermarktklanten op onze ‘voedselactie’ of ‘statiegeldactie’ zijn hartverwarmend. *Last but not least*, de vrouwen voelen zich gewaardeerd, juist omdat vrijwilligers hun werk vrijwillig doen.

Vrijwilligers kunnen niet zorgen voor bestaanszekerheid – wat voor mensen zonder verblijfsstatus het belangrijkste is.

Onze doelgroep bestaat uit dakloze vrouwen zonder verblijfsvergunning. De laatste tijd zien we veel vrouwen die via Italië de EU zijn binnengekomen en nu wachten totdat ze in Nederland een asielaanvraag kunnen doen (Dublinclaimanten). Meerdere van ‘onze’ vrouwen hebben alsnog een status of recht op rijksopvang gekregen. Vrijwilligers vullen de gaten die het overheidsbeleid creëert. Dat gebeurde in het verleden ook, tijdens de Eerste Wereldoorlog en voor vluchtelingen uit Duitsland in de jaren dertig. Ook bij de grote toestroom van vluchtelingen uit Syrië waren velen bereid om als vrijwilliger hulp te bieden. We mogen trots zijn op al die initiatieven en de inzet van zoveel vrijwilligers. Helaas kunnen vrijwilligers niet zorgen voor datgene wat voor mensen zonder verblijfsstatus het belangrijkste is: bestaanszekerheid. Alleen de overheid kan legaal verblijf bieden.

In 2019 schrijven verschillende columnisten over de rol van lokale actoren voor het migratie- en integratierecht